

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації та здобуття ступеня доктора філософії САВЧУК СВІТЛАНИ ВІТАЛІЇВНИ

на тему: УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НА ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 073 Менеджмент.

Актуальність теми

Перехід України на цифрову економіку ставить нові завдання щодо розвитку цифрових комп'ютерних технологій у всіх сферах діяльності та створює для країни унікальну можливість перейти на вищий рівень технологічного розвитку, здійснюючи цифрову трансформацію не тільки споживчого, але і промислового сектору економіки. Особливого значення концепція цифрової економіки набуває для енергетичної галузі, зокрема енергетичних підприємств. Слід зазначити, що їх діяльність має на меті реалізувати Стратегію національної безпеки України, що спрямована на зменшення негативного впливу та подолання загроз енергетичної безпеки, що проявляються у надмірній залежності від імпорту енергоносіїв, невирішені проблеми диверсифікації джерел і маршрутів їх постачання, недостатньому використанні власного енергетичного потенціалу; низькій ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів, відносно повільних темпах впровадження новітніх технологій; недостатній реалізації енерготранзитного потенціалу. Для реалізації змін, здатних протидіяти зазначеним загрозам та пристосувати діяльність енергетичних підприємств до викликів сучасного розвитку важлива роль належить удосконаленню системи управління на згадуваних підприємствах, яка в таких умовах дозволяє системно охопити фактори, що протидіють загрозам та розвинути існуючий потенціал енергетичних підприємств до його здатності інтегруватись в європейський енергетичний ринок, конкурувати на ньому із врахуванням тенденцій глобалізації, цифровізації та інших об'єктивних змін в економіці.

Удосконалення системи управління в наукових працях зарубіжних та українських вчених займає вагоме місце. Зокрема такі дослідження проводили О. Амоша, В. Геєць, Т. Ілляшенко, Л. Дейнеко, К. Ісікава, В. Ільїн, С. Ілляшенко, Ю. Койфман, О. Кушніренко, В. Ляшенко, В. Павлов, В. Прохорова, В. Танигін, Дж. Харрінгтон, М. Шаповал та інші. Вагомий внесок у дослідження впливу цифровізації на процеси управління підприємством, а також вивчення досвіду та перспектив цифровізації в Україні здійснили такі науковці та фахівці як В. Гройсман, В. Геєць, А. Гриценко, Ю. Зайцева, С. Кубів, О. Москаленко, А. Полянська, Т. Єфименко, Н. Шпак, Г. Назарова, А. Завербний тощо.

Аналізуючи їх праці, та праці науковців, що зосередили свою увагу на управлінні енергетичними підприємствами, зокрема В. Брича, Л. Гораль, І. Перезової, І. Запужляк, О. Дзьоби, Т. Кулик, зроблено висновок про те, що головна увага зосереджена на питаннях економічної ефективності їх діяльності, управлінні ресурсами, середовищу функціонування енергетичних підприємств. Проте недостатньо вивчене питання управління енергетичними підприємствами

в умовах нових викликів, зокрема в умовах цифрової економіки, а також дослідження рівня цифрової зрілості, визначення і врахування якого має вагомe значення для виявлення ключових параметрів удосконалення системи управління енергетичними підприємствами. Погляд на удосконалення управління на енергетичних підприємствах через системний підхід звертає увагу на напрями та критерії їх цифрової трансформації, що додають їм таких переваг: збільшення продуктивності праці, підвищення якості управління та якості продукту, покращення ефективності планування та ефективності діяльності, формування нових цін, зокрема і ціна (тариф) на енергоносії. Таким чином, досліджувана у роботі проблематика є актуальною і на часі.

Зв'язок теми дослідження з планами науково-дослідних робіт

Дисертація є завершеною науковою працею, яка виконана відповідно до комплексного плану науково-дослідних робіт Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу у межах держбюджетної теми «Наукові та прикладні засади управління розвитком галузевих та регіональних суспільних систем» (01.09.2017-30.06.2020, № ДР 0117U003830), де у розділі кафедри менеджменту та адміністрування «Адаптація управлінських підходів до вирішення проблем галузевого і регіонального розвитку» автор досліджувала цифрову зрілість підприємства як головну передумову цифрової трансформації.

У межах розділу кафедри менеджменту та адміністрування «Новий світогляд лідерства в умовах четвертої промислової революції та його вплив на вибір технологій управління розвитком галузевих та регіональних суспільних систем» держбюджетної теми «Теоретичні та прикладні засади забезпечення інноваційного розвитку соціально-економічних систем в умовах перманентних кризових явищ» (01.09.2020-30.06.2023, № ДР 0120U103912) автор досліджувала вплив цінностей, пов'язаних із новими технологіями цифрової економіки, на результати управління.

Конкретна особиста участь автора в одержанні результатів

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є результатом особистих наукових досліджень автора та знайшли відображення у наукових публікаціях. Внесок автора у праці, опубліковані у співавторстві, конкретизовано у списку публікацій.

Ступінь обґрунтованості запропонованих здобувачем положень, висновків та рекомендацій

Положення, висновки та рекомендації, отримані автором у процесі дослідження, належним чином аргументовані та науково обґрунтовані. Достовірність, сформульованих у дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується їх науковим обґрунтуванням, яке базується на критичному осмисленні здобутків вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі; застосуванням системного підходу, відповідністю використаних наукових методів завданням, поставленим в ході дослідження, структурованістю та логічною послідовністю етапів дослідження, значним обсягом опрацьованих джерел, змістовною інформаційною базою, яка включає законодавчі акти Верховної Ради України, офіційні статистичні дані, аналітичні дані, матеріали

періодичних видань та монографічні наукові результати вітчизняних і зарубіжних вчених за тематикою виконаної роботи, інтернет-ресурси.

Вивчення рукопису дисертації, а також публікацій здобувача підтверджує високий ступінь обґрунтованості та достовірності основних положень, наукової новизни і висновків дисертації. Структура дисертаційної роботи побудована за логічною послідовністю викладу матеріалу відповідно до поставленої мети і завдань дослідження. Текстова частина дисертації доповнюється таблицями та рисунками, що свідчить про вміння автора опрацьовувати й узагальнювати матеріал, а композиція самої роботи – про володіння автором прийомами наукового пошуку.

Основні результати дослідження, ступінь їх наукової новизни та значущості

Отримані в процесі дослідження наукові результати в сукупності дозволили розв'язати важливе науково-прикладне завдання, що спрямоване на поглиблення теоретичних, науково-методичних положень та розробленні практичних рекомендацій, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання – удосконалення системи управління енергетичних підприємств в умовах цифрової економіки.

Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи:

вперше:

запропоновано модель удосконалення системи управління на енергетичних підприємствах в умовах цифрової економіки, яка базується на розробленій концепції такого удосконалення, виділяє функціональні зони можливих покращень на основі врахування напрямів необхідних змін з використанням інструментарію цифрової трансформації, узгоджує рівні системи управління підприємством з рівнями його цифрової трансформації, зокрема концептуальний, бізнес- та інфраструктурний рівні із відповідно стратегічним, тактичним і операційним рівнями, та в підсумку забезпечує ефективність виконаної роботи.

удосконалено:

- дефініцію «цифровізація», яка охоплює певну систему дій, процесів щодо впровадження і використання цифрових технологій та створення для цього необхідних умов, що на противагу існуючим визначенням, які описують головним чином, зміну аналогового формату на цифровий, передбачає системну перебудову підприємства і проникнення технологій в усі сфери його діяльності, що у підсумку є передумовою для удосконалення системи управління підприємством;

- методичний підхід до оцінки рівня цифрової зрілості підприємств на основі формування алгоритму такого оцінювання, що на відміну від існуючих підходів базується на побудові багатофакторної моделі оцінювання цифрової зрілості підприємства з використанням теорії нечітких множин, що дозволить проводити таку оцінку із врахуванням факторів, які важко оцінювати з використанням затверджених та використовуваних кількісних показників;

- поняття «удосконалення системи управління підприємством» як процес, спрямований на постійне покращення характеристик параметрів і аспектів

системи управління підприємством, орієнтованих на досягнення результату, що дозволяє підприємству конкурувати в умовах сучасного розвитку, що на противагу існуючим трактуванням розширює перелік критеріїв удосконалення системи управління підприємством та базується на практичних рекомендаціях щодо впровадження цифрових технологій та формування відповідного інноваційного середовища для імплементації необхідних цифрових змін;

набуло подальшого розвитку:

- поняття цифрової трансформації на основі виділення основних етапів цифрових змін, що на відміну від існуючих виділяє зони змін, які охоплюють визначені завдання і цифрові заходи в межах таких складових системи управління підприємством як стратегія, технології, персонал, маркетинг, організаційна культура, структура, реалізація яких сприятиме розширенню цифрових можливостей та підвищенню ефективності роботи підприємств;

- визначення цифрової зрілості енергетичних підприємств, що на відміну від існуючих визначень, які характеризують використання наявних й упровадження нових технологій, базується на систематизації внутрішніх і зовнішніх факторів системи управління підприємством за її параметрами та аспектами і пов'язує реалізацію заходів щодо цифрової трансформації із рівнем готовності до реалізації цифрових рішень;

- концепція удосконалення системи управління підприємством в умовах розвитку цифрової економіки, яка ґрунтується на об'єктивних нормативно-законодавчих та суб'єктивних потенційно-прогнозованих напрямках та шляхах цифрових змін, що на відміну від існуючих концепцій проголошує ідеологію системної цифрової трансформації на основі обґрунтування зон цифрових змін, визначає контрольні показники оцінювання рівня цифрової зрілості та індикатори результатів цифрової трансформації, узагальнює наслідки цифрових змін як для окремого підприємства, так і для галузі та економіки в цілому, що в підсумку слугує науково-методичним базисом для розроблення дорожньої карти цифрової трансформації енергетичних підприємств.

Наукове значення роботи

У дисертаційній роботі поглиблено теоретичні і методичні положення щодо удосконалення системи управління енергетичними підприємствами в умовах цифрової економіки. Проведено наукові дослідження теоретико-методичних основ удосконалення системи управління підприємством в умовах цифрової економіки. Розвинуто поняття цифрової зрілості та цифрової трансформації на енергетичних підприємствах. Наведено методику оцінки цифрової зрілості підприємства як передумови проведення цифрової трансформації. На основі характеристики особливостей функціонування енергетичних підприємств в сучасних умовах, запропоновано методику оцінювання рівня цифрової зрілості енергетичних підприємств. Сформовано концептуальні основи удосконалення системи управління підприємством на засадах цифрової трансформації, які стали підґрунтям для побудови моделі удосконалення системи управління на енергетичних підприємствах та розроблення дорожньої карти цифрової трансформації енергетичних підприємств. Здійснено діагностику впливу цифрової трансформації на

енергетичних підприємствах на їх ефективність через комплексне врахування матеріальних і нематеріальних критеріїв оцінювання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні рекомендацій щодо застосування моделі оцінки рівня цифрової зрілості та дорожньої карти цифрової трансформації для удосконалення системи управління підприємством на вітчизняних підприємствах, у тому числі – енергетичних. Окремі результати дослідження використані у діяльності АТ «Івано-Франківськгаз», а саме методика оцінювання рівня цифрової зрілості для удосконалення управлінських процесів на засадах цифрової трансформації (довідка № 2783 від 23.02.2021 р.); у діяльності АТ «Прикарпаттяобленерго» за рахунок використання сучасних інструментів стратегічного планування, зокрема розробки та впровадження дорожньої карти цифрової трансформації (довідка № 50011342/34 від 04.03.21 р.); у діяльності ТОВ «КАРПАТНАФТОХІМ» – шляхом використання сучасних інструментів управління персоналом в умовах розвитку цифрової економіки, а саме створення цифрових робочих місць (довідка № 16-02 від 01.03.2021 р.).

Результати досліджень використовуються в навчальному процесі Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу при підготовці матеріалів та застосуванні методів дистанційного навчання для студентів ОПП «Менеджмент та адміністрування» другого (магістерського) рівня освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» (довідка від 16.02.2021 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора

Основні положення та найвагоміші результати дисертаційної роботи висвітлені у 17 наукових працях, з яких 1 колективна монографія, 4 статті – у фахових виданнях України, 1 – у виданні, індексованому у міжнародній наукометричній базі Scopus, 10 тез доповідей в збірниках матеріалів конференцій, 1 – у інших виданнях.

Опубліковані наукові праці за своїм змістом повною мірою відображають дисертаційну роботу. Особистий внесок автора конкретизовано у кожній співавторській праці.

Апробація результатів дослідження

Теоретичні, методичні та практичні положення дисертаційної роботи оприлюднені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Результати досліджень, викладені у дисертації, апробовані на: I Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах» (м. Івано-Франківськ, 11 квітня 2019 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми формування та реалізації конкурентної політики» (м. Львів, 19-20 вересня 2019 р.); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах» (м. Івано-Франківськ, 28-29 квітня 2020 р.); IV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем» (м. Харків, 8 жовтня 2020 р.); I

Міжнародній науковій конференції «Міждисциплінарні наукові дослідження: особливості та тенденції» (м. Чернігів, 4 грудня 2020 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасний менеджмент: тенденції, проблеми та перспективи розвитку» (м. Дніпро, 8 грудня 2020 р.); на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економіка та сучасний менеджмент: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку» (м. Київ, 12 грудня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Трансформаційні процеси національної економіки: теоретичні і практичні аспекти» (м. Львів, 30 січня 2021 р.); I conférence scientifique et pratique internationale «Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique: collection de papiers scientifiques» (м. Вінниця-Париж, 5 лютого 2021 р.).

Відповідність дисертації вимогам МОН

Дисертація відповідає вимогам, передбаченим пп. 9, 10, 11, 12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 із змінами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 979.

Дисертаційна робота Савчук Світлани Віталіївни на тему «Удосконалення системи управління енергетичних підприємств в умовах цифрової економіки» відповідає спеціальності 073 «Менеджмент».

Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертація написана діловою українською мовою з науковим стилем викладення її змісту, характеризується цілісністю, смисловою завершеністю, логічною послідовністю розглянутих питань, точністю використання спеціальної термінології, чіткістю, ясністю та об'єктивністю викладення матеріалів дослідження.

Загальний висновок:

Враховуючи вищенаведене, рекомендуємо дисертацію *Савчук Світлани Віталіївни* на тему «Удосконалення системи управління енергетичних підприємств в умовах цифрової економіки» до розгляду та захисту на здобуття ступеня доктора філософії (галузь знань 07 Управління та адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент) у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

Проректор з науково-педагогічної роботи
доктор економічних наук, професор

Л. Т. Гораль

Завідувач кафедри підприємництва і маркетингу
доктор економічних наук, професор

І. В. Перезовова

